

# Ticaret Unvanının Terkini Davasında Sessiz Kalma Yoluyla Hak Kaybı ve Marka Hukuku Kapsamında Alternatif Hak Arama İmkânı

## I. Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 18. maddesi uyarınca tacir, kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmekle ve 39. madde uyarınca da ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır. Ticaret unvanlarının seçiminde gerçek ve tüzel kişi tacirler tarafından uyulması gereken kurallar ise yine TTK'nın 39 ve devam eden maddeleri ile Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ ve Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde detaylı olarak düzenlenmiş durumdadır.

Uygulamada, tacirler tarafından seçilen ve yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine uygun olarak tescil edilen ticaret unvanları, zaman zaman bir diğer tacirin ticaret unvanına tecavüz eder nitelikte olmaktadır. Bu durumda hak sahibi tarafından TTK madde 52 uyarınca açılacak bir dava ile tecavüzün tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilir. Anılan düzenleme uyarınca ticaret unvanının terkini talebiyle açılan bir davada, mevzuatta yer alan bir düzenleme olmamasına karşın, yerleşik Yargıtay içtihadı ile getirilen beş yıllık hak düşürücü süreye hak sahipleri tarafından dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmamızda anılan Yargıtay içtihadı ile ticaret unvanının terkisi davaları yönünden kabul edilen süre sınırlaması ve bu durumda marka hakkı sahibinin başvurabileceği alternatif hukuki araç ele alınmaktadır.

## II. Sessiz Kalma Yoluyla Hak Kaybına İlişkin Yargıtay İçtihadı

Yargıtay tarafından hak sahibinin belirli bir süre içerisinde hakkını kullanmamış olması nedeniyle hakkın sona ermesine yol açan süreler hak düşürücü süre olarak nitelendirilmektedir. Hak düşürücü sürenin zamanaşımından temel farkı hâkim tarafından kendiliğinden ve davanın her aşamasında gözetilebilmesidir.

Ticaret unvanının terkinini talebiyle açılan bir davada, bu türden bir dava için mevzuatta hak düşürücü süreye yönelik bir düzenleme yer almamasına karşın, esasen markanın hükümsüzlüğü talepli davalara ilişkin bir düzenleme olan 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 25. maddesinde yer alan ve hak düşürücü süre niteliğindeki "sessiz kalma yoluyla hak kaybı" yerleşik Yargıtay içtihadı ile kıyasen uygulama alanı bulmaktadır.

Sınai Mülkiyet Kanunu'nda yer alan söz konusu içtihadın gerekçesi ve hukuki dayanağı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.06.2021 tarihli, 2021/456 E. ve 2021/776 K. sayılı kararında aşağıdaki şekilde detaylıca açıklanmıştır:

*"Sessiz kalma yoluyla hak kaybı, önceki hak sahibinin, hakka konu ticari ad ve işareti iyi niyetli bir şekilde kullanan kişiye karşı dava açma hakkını uzun süre kullanmaması ve ihlallere sessiz kalarak ticari ad ve işareti koruma hakkını yitirmesi demektir. Sessiz kalma yoluyla hak kaybı ilkesinin temeli 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 2. maddesine dayanmaktadır. Anılan madde; "Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz." hükmünü haizdir. Buna göre, anılan madde ile hukuk düzeninin kişilere tanıdığı bütün hakların kullanılmasında göz önünde tutulması ve uyulması gereken iki temel ilkeye yer verilmiş olup, öncelikle hakların dürüstlük kuralına uygun kullanılması gerektiği ifade edilmiş, ardından hakların açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeninin korumayacağı belirtilmiştir.*

*Sessiz kalma yoluyla hak kaybı ilkesi ticaret unvanları yönünden açılacak davalarda da söz konusudur. Gerçekten aynı veya benzer bir ticari ad ve işaretin başka bir kişi tarafından ticaret unvanında kullanılması hâlinde önceki hak sahibinin dava açarak bu unvanın terkinini veya değiştirilmesini talep etmesi mümkündür. Ancak bu hakkın kullanılması imkânının önceki hak sahibine sınırlandırılmaksızın tanınması bazı hâllerde haksız sonuçlar doğurabilmektedir. Zira iyi niyetli olarak ticaret unvanını tescil ettirmiş ve kullanmaya başlamış olan tacirin, para ve emek sarf ederek bu unvan altında yatırımlar yapması, ancak önceki hak sahibinin bu durumdan haberdar olmasına rağmen uzun süre sessiz kaldıktan sonra dava açması "dava hakkının kötüye kullanılması" olarak nitelendirilmelidir. Keza sonraki ticaret unvanının bilinmesi veya devam eden tecavüze karşı uzun süre sessiz kalındıktan sonra dava açılması, hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilecektir.*

*Ticari ad ve işaretin sahibi, haklı bir sebep olmaksızın hakkını uzun süre kullanmayarak bundan sonra da kullanmayacağı yönünde bir kanaat oluşturmuşsa artık bu hakkını kullanamaması gerekir. Bu nedenle önceki hak sahibinin, TMK'nin 2. maddesi gereğince belli bir davranışta bulunması gerekirken sessiz kalması sonucu, ticaret unvanını daha sonra iyi niyetli olarak tescil ettiren kişiye karşı dava açma hakkını veya devam eden eylemli kullanımını men etme hakkını kaybettiği kabul edilmelidir (Yasaman, Hamdi/ Yusufoglu, Fülürya: Marka Hukuku, İstanbul, 2004, s. 856).*

*Sessiz kalma yoluyla hak kaybında, hak genel olarak sona ermemekte, sadece bu haktan eylemine sessiz kalınan kişi ya da kişilerin yararlanmasına katlanılmaktadır. Zira tacirin, bir hakkını bilerek isteyerek belli bir süre kullanmaması sebebiyle ticaret unvanından doğan hakkı kaybolmamakta, sadece uzun süredir var olan kullanıma/tescile sessiz kalmış olması sebebiyle bu duruma zımnen icazet verildiği kabul edilmelidir.*

*Sessiz kalma yoluyla hak kaybindan bahsedilebilmesi için, önceki hak sahibinin ticari ad ve işaretin aynısının veya benzerinin ticaret unvanı olarak tescil ettirildiğini veya başkaları tarafından kullanıldığını bilmesi ve buna rağmen sessiz kalmış olması gereklidir. Buna karşın ticaret unvanlarının ticaret siciline tescil edilmek zorunda olmaları ve tescilin olumlu etkisi nedeniyle tescil ve ilan edilmiş ticaret unvanının bilinmediği ileri sürülemeyecektir. Bununla birlikte önceki hak sahibinin uzun süre sessiz kalması mücbir sebep ya da objektif imkânsızlık gibi haklı bir nedene dayanıyorsa ve bunun ispatlanması hâlinde sessiz kalma yoluyla hak kaybı söz konusu olmayacaktır. Sessiz kalma yoluyla hak kaybindan bahsedilebilmesi için her şeyden önce ticaret unvanını sonradan tescil ettiren kişinin iyi niyetli olması gerekir. Zira ticaret unvanını sonradan tescil ettiren kişi kötü niyetli ise sessiz kalma yoluyla hak kaybindan söz edilemeyecek önceki hak sahibi ticaret unvanının terkinini süre gözetilmeksizin her zaman talep edebilecektir.”*

Yüksek Mahkeme yukarıdaki kararında öncelikle sessiz kalma yoluyla hak kaybını hukuki dayanağıyla birlikte açıklamış akabinde bu kavramın ticaret unvanının terkinini talep edilen bir uyuşmazlıkta hangi şartlarla uygulanabileceği hususundaki kıstasları detaylıca ortaya koymuştur. Yüksek Mahkeme tarafından aynı veya benzer kullanım halinde önceki hak sahibine herhangi bir süre sınırlandırması olmaksızın sonraki tescile karşı terkin talebinde bulunulabilmesi, sonraki tescil sahibinin ticaret unvanı altında uzun süre boyunca yaptığı yatırımlar karşısında hakkaniyetli görülmemiş; ticaret unvanlarının

tescil ve ilan zorunluluğu ile tescilin müspet etkisi karşısında, önceki hak sahibi tacirin müteceviz olduğu iddia konusu olan ticaret unvanına karşı sessiz kalması sebebiyle hak kaybına uğramasıyla sonuçlanacağı değerlendirilmiştir. Makul süre değerlendirmesinin dayanağının sonraki tescil sahibine karşı hakkaniyetli bir yaklaşım gösterilmesi çabası olması karşısında Yargıtay son derece isabetli şekilde kararda aşağıdaki iki istisnai duruma da yer vermiştir:

- İlk istisna olarak mücbir sebep veya objektif imkânsızlık gibi haklı bir nedene dayalı olarak makul bir sürede sonraki tescile karşı terkin talebinde bulunulmamışsa ve açılacak davada bu durum ispat edilebilirse önceki hak sahibinin kararda belirtilen sürenin sona ermesiyle hak kaybına uğramayacağı görüşü benimsenmiştir.
- İkinci istisna olarak ise, sonraki tescilin kötü niyetli olarak gerçekleştirilmiş olması durumu kabul edilmiştir. Tıpkı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında madde 25 uyarınca markanın hükümsüzlüğü talebinde olduğu gibi, ticaret unvanının terkin davasında da sonraki tarihli tescil sahibinin kötü niyetli olduğu durumlarda sessiz kalma yoluyla hak kaybına uğramayacağı görüşü benimsenmiştir. Bu durumda, Yüksek Mahkeme'ye göre, önceki tarihli hak sahibi herhangi bir süre gözetilmeksizin kötü niyetli olarak tescil edilen ticaret unvanının terkinini talep edebilecektir.

Bu hususta Yüksek Mahkeme tarafından verilen kararlar<sup>1</sup> istikrarlı olarak aynı doğrultuda olup aşağıda ayı doğrultudaki emsal kararların ilgili kısımları alıntılanmıştır:

- *“Önceki hak sahibi, ticari ad ve işaretin bir başkası tarafından ticaret unvanı olarak tescil edilmesine veya kullanılmasına sessiz kalmayarak dava yoluna başvurursa artık sessiz kalma sebebiyle hak kaybı söz konusu olmamaktadır. Bununla birlikte önceki hak sahibi dava yoluna başvurmadan önce ihtarname göndermesi de sessiz kalmadığı anlamına gelmelidir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, uzun süre boyunca, belirli aralıklarla sadece ihtarname gönderen, fakat dava açmayan ve ihtarname dışında unvanın kullanılmaması için herhangi bir girişimde de bulunmayan önceki hak sahibinin sessiz kalmadığını ileri sürmesi, hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilir. O hâlde kullanımın daha fazla devamını istemeyen önceki hak sahibi, bu arzusunu açıklayan bir ihtarname göndermiş ise de makul bir süre içinde bu iradesini dava yoluyla da göstermelidir. Sessiz kalma yoluyla hak kaybının*

---

<sup>1</sup> Yargıtay HGK., E. 2017/27 K. 2020/225 T. 26.2.2020; Yargıtay 11. HD., E. 2013/10901 K. 2014/705 T. 14.1.2014; Yargıtay 11. HD., E. 2008/8718 K. 2010/4163 T. 13.4.2010; Yargıtay 11. HD., E. 2009/7914 K. 2011/7383 T. 16.06.2011; Yargıtay 11. HD., E. 2009/12563 K. 2011/4986 T. 25.04.2011; Yargıtay 11. HD., E. 2007/13020 K. 2009/2054 T. 23.02.2009.

söz konusu olabilmesi için, önceki hak sahibinin, ticaret unvanının aynısının veya benzerinin kullanılmasına belirli bir süre sessiz kalmış olması gereklidir. Ancak ticaret unvanı yönünden sessiz kalmanın ne kadar süre geçtikten sonra hak kaybına sebep olacağı TTK'de düzenlenmiş değildir. Bununla birlikte 10.01.2017 tarihinde yürürlüğe giren 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK) ile ilk defa marka hukukunda hükümsüzlük davaları yönünden sessiz kalma yoluyla hak kaybına ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. SMK'nın 26/6. maddesi; "Marka sahibi, sonraki tarihli bir markanın kullanıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde bu duruma birbirini izleyen beş yıl boyunca sessiz kalmışsa, sonraki tarihli marka tescili kötü niyetli olmadıkça, markasını hükümsüzlük gerekçesi olarak ileri süremez" hükmünü haizdir. Buna göre marka hükümsüzlük davalarında sessiz kalma yoluyla hak kaybı ilkesinin uygulanabilmesi için beş yıllık sürenin geçmiş olması gerekmektedir. Ancak ticaret unvanı yönünden mevzuatta bir süre belirlemesi bulunmadığından TMK'nin 2. maddesi de gözetilmek suretiyle her somut olayın özellikleri dikkate alınarak sürenin belirlenmesi gerekmektedir."<sup>2</sup>

- "Mahkemece yapılan yargılama sonunda iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davacı şirketin 1963 tarihinde, davalının ise 1997 tarihinde ticaret siciline kaydedildiği, tarafların faaliyet alanlarının benzer olduğu, bu bakımdan tarafların aynı ticaret unvanı kılavuz sözcüğü ile faaliyet göstermelerinin karışıklığa yol açabilecek nitelikte bulunduğu, ancak davalı yönünden 1997 tarihinden bu yana kullanım ile itibar ve müşteri çevresi kazanıldığı, davalı unvanının ilanı ve tescilinden sonra makul süre zarfında davalıya karşı unvan terkinin konusunda dava açılmadığı, 16 yıl sonra açılan unvan terkinin davasının dinlenemeyeceği, davacının ticaret unvanı yönünden sessiz kalma yoluyla hak kaybına uğradığı, diğer taraftan davalının "...'' ibaresini ticaret unvanının diğer sözcüklerinden ayrı ve baskın bir şekilde kullandığı, davalının ürün ve emtialarında tescilli bir "...'' markası bulunmamasına rağmen ibareyi markalaştırarak kullandığı, davalının fiili kullanımının davacının marka hakkına tecavüz oluşturduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, davalı şirket tarafından ticaret unvanında yer alan "...'' ibaresinin baskın biçimde öne çıkarılarak marka gibi kullanılmak suretiyle, davacının markasına tecavüz ve haksız rekabet ettiğinin tespitine, bu şekilde kullanımlarının men edilmesine, "...'' ibaresinin markasal olarak kullanıldığı reklam gereçleri, tabelalar, ticari belgelerin toplatılmasına, tecavüzlü durumun ortadan kaldırılmasına, davalı şirketin ticaret unvanının kılavuz sözcüğü olarak kayıtlı olan "...'' ibaresinin unvandan terkinine ve kaldırılmasına ilişkin talebin reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili ve davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde

<sup>2</sup> Yargıtay HGK., E. 2017/27 K. 2020/225 T. 26.2.2020

*usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekili ve davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.”<sup>3</sup>*

- *“Dava, davalıya ait T. C. Konfeksiyon Ltd. Şti. ticaret unvanında yer alan T. kelimesinin unvandan çıkarılması ve davalının unvanının değiştirilmesi istemine ilişkindir. Davacının ticaret unvanında yer alan T. ibaresi ile davalı şirketin ticaret unvanında bulunan T. ibaresi aynıyet derecesinde benzerdir. Davacı şirket 1.7.1993 tarihinde kurulmuş olan davalı şirket çok önce 27.12.1983 tarihinde kurulmuş ve ticaret unvanını bu tarihte tescil ve 29.12.1983 tarihinde ilan ettirmiştir. Hatta kurucu ortak A. O.’nın daha önceki kullanımı da dikkate alınrsa davacı şirket, kökeni 1970 yılına dayanan bir kullanıma dayanmaktadır. Onun için kullanımda öncelik hakkı hiç kuşkusuz davacı şirkete aittir. Durum bu olmakla birlikte, davalı şirketin T. sözcüğünü ticaret unvanın da kullandığı 1993 yılından 4.10.2005 dava tarihine kadar geçen yaklaşık 12 yıl boyunca davacı şirket, davalının bu kullanımına sessiz kalmıştır. Üstelik davacı ve davalı aynı ticaret siciline tescilli olup, İstanbul tekstil sektöründe faaliyet göstermektedirler. Bu nedenle anılan süre sessiz kalma yoluyla hak kaybına yol açmayı sağlayacak yeterli bir süredir ve bu itibarla mahkemece, davacı şirketin sessiz kalmak suretiyle MK. nun 2. maddesi uyarınca dava hakkını yitirdiğinin kabulü ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.”<sup>4</sup>*

### **III. Ticaret Unvanlarının Markasal Kullanımı Halinde Hak Sahibinin Başvurulabileceği Hukuki Koruma Yolları**

Yukarıda izah edildiği üzere, Yüksek Mahkeme’nin yasada yer almayan süre sınırlamasını içtihat yoluyla benimseyen emsal kararları karşısında, müteceviz ticaret unvanlarının terkinin davalarında hak düşürücü sürenin geçmesi halinde hak sahibi bu dava yönünden hak kaybına uğramaktadır. Ne var ki tacirler tarafından ticaret unvanlarında yer alan ifadelerin çoğu zaman ticari işlerinde markasal olarak da kullanıma konu edilmesi ve bu halde başvurulabilecek bir diğer hukuki koruma yolu olan marka hakkına tecavüz ve markasal kullanıma dayalı haksız rekabet davalarında “sessiz kalma yoluyla hak kaybı” ilkesinin uygulama alanı bulmayacağı hususu da uygulayıcılar bakımından değerlendirilmelidir.

Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından verilen 14.01.2014 tarihli, 2013/10901 E. ve 2014/705 K. sayılı kararda da tescilden itibaren geçen 16 yıl karşısında ticaret unvanı

<sup>3</sup> Yargıtay 11. HD., E. 2013/10901 K. 2014/705 T. 14.1.2014

<sup>4</sup> Yargıtay 11. HD., E. 2008/8718 K. 2010/4163 T. 13.4.2010

yönünden hak kaybına uğranmış olsa da davalının aynı zamanda ticaret unvanında yer alan ibareyi markalaştırarak tescilsiz olarak kullanması, davacının marka hakkına tecavüz ve davacı aleyhine haksız rekabet teşkil eder nitelikte bulunmuş ve davalının anılan markasal kullanımlardan men edilmesine karar verilmiştir:

*“Mahkemece yapılan yargılama sonunda iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davacı şirketin 1963 tarihinde, davalının ise 1997 tarihinde ticaret siciline kaydedildiği, tarafların faaliyet alanlarının benzer olduğu, bu bakımdan tarafların aynı ticaret unvanı kılavuz sözcüğü ile faaliyet göstermelerinin karışıklığa yol açabilecek nitelikte bulunduğu, ancak davalı yönünden 1997 tarihinden bu yana kullanım ile itibar ve müşteri çevresi kazanıldığı, davalı unvanının ilanı ve tescilinden sonra makul süre zarfında davalıya karşı unvan terkinin konusunda dava açılmadığı, 16 yıl sonra açılan unvan terkinin davasının dinlenemeyeceği, davacının ticaret unvanı yönünden sessiz kalma yoluyla hak kaybına uğradığı, diğer taraftan davalının "...” ibaresini ticaret unvanının diğer sözcüklerinden ayrı ve baskın bir şekilde kullandığı, davalının ürün ve emtialarında tescilli bir "...” markası bulunmamasına rağmen ibareyi markalaştırarak kullandığı, davalının fiili kullanımının davacının marka hakkına tecavüz oluşturduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, davalı şirket tarafından ticaret unvanında yer alan "...” ibaresinin baskın biçimde öne çıkarılarak marka gibi kullanılmak suretiyle, davacının markasına tecavüz ve haksız rekabet ettiğinin tespitine, bu şekilde kullanımının men edilmesine, "...” ibaresinin markasal olarak kullanıldığı reklam gereçleri, tabelalar, ticari belgelerin toplatılmasına, tecavüzlü durumun ortadan kaldırılmasına, davalı şirketin ticaret unvanının kılavuz sözcüğü olarak kayıtlı olan "...” ibaresinin unvandan terkinine ve kaldırılmasına ilişkin talebin reddine karar verilmiştir.”*

#### **IV. Sonuç**

TTK'nın 52. maddesi kapsamında ticaret unvanına tecavüz edilen kişiler tarafından başvurulabilecek olan bir dava türü olan ticaret unvanının terkinin davasında, yasada olmayan bir süre sınırlaması, Yargıtay tarafından içtihat yoluyla benimsenmiş durumdadır. Tacirin, dava açma hakkını bilerek isteyerek belli bir süre kullanmaması sebebiyle ticaret unvanından doğan hakkı kaybolmamakta, sadece uzun süredir var olan kullanıma/tescile sessiz kalmış olması sebebiyle bu duruma zımnen icazet verildiği kabul edilmektedir.

Ancak bu çerçevede önemle belirtmek gerekir ki Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 25. maddesinde marka hükümsüzlük davalarında tescilden itibaren 5 yıl olarak düzenlenen "sessiz kalma yoluyla hak kaybı" süresi, ticaret unvanının terkinin davalarında Yargıtay tarafından Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenen "dürüstlük kuralı" ve her bir somut olayın özellikleri dikkate alınarak hak düşürücü sürenin geçip geçmediği olay özelinde değerlendirilmektedir.

Ticaret unvanının aynı zamanda tescilsiz olarak markasal kullanımı halinde bu durum, somut olayın şartlarına göre hak sahibinin marka hakkına tecavüz ve/veya haksız rekabet teşkil edebilmekte olup bu halde sessiz kalma yoluyla hak kaybından bahsedilemeyecek ve ticaret sicilinden terkinin talep hakkının sessiz kalma yoluyla kaybından bağımsız olarak bu kullanımların men'i marka hukuku kapsamında talep edilebilecektir.

**Av. Dr. iur. Onur Ergöner, Yönetici Ortak**

**Av. Beyza Nur Akıncı, Avukat**

**Uyarı:** Bu makale, okuyucuya elde aldığı konu hakkında genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Her bir somut olay, kendi koşullarına göre değerlendirilmelidir.